

g. Gabršek besedo ter govori o izvoru in razvoji jezika. V čez eno uro trajajočem govoru, naslikal nam je gospod govornik toliko zanimivega, da bi pač vstregel vsem udom in gotovo tudi drugim tovarišem, ako bi ta svoj govor v katerem koli listu objavil. — Na to poročal je podpisani kolikor mogoče natančno in objektivno o letošnjem zborovanji »Slov. učit. društva« v Ljubljani. Društvo odobri poročevalčevu postopanje pri tem zborovanji. — Ker se je v tem ura precej naprej pomaknila, morala sta se druga dva na dnevnem redu odbrana govora odložiti za prihodnje.

Tone Brezovnik.

Iz Ptujskega okraja. Vsakemu količak naobraženemu človeku je gotovo znano, kako blagodejno vpliva društvo oziroma združevanje na posameznika, na posamezne stanove in kako osodepolno mnogokrat za blagobit celega národa. Velike važnosti so združevanja gotovo v vsakem obziru, a tem večje pa še nam slovenskim učiteljem, ki smo tako rekoč samim sebi prepuščeni. Hočemo, da se različne nepotrebности, obstoječe še pri našem stanu, odstrané, nasprotno pa potrebnosti uvedo, in če hočemo blagodejno vplivati na blagobit národa, iz katerega smo in kateri nas živí, treba nam je združevati se, da tako skupno z vednim tirjanjem in zahtevanjem nekđaj gotovo dosežemo in si priborimo, kar posamezniku nikakor nij mogoče. Učitelji Ptujskega okraja, poznati po vsem slovenskem svetu zaradi neustrašljive boritve za národove svetinje, pokažite skupno kaj ste! Posameznik se lahko zatré, a združenim močém ne more škodovati nobena sovražna moč. Dojdite skupno dné 4. janúarja 1883. l. k seji v Ptuj, in volite si neustrašljive moči svojega stanu v odbor in predsedništvo svojega društva, kajti kakersna glava, takšno telo. Slavni c. kr. okr. šolski svét pa se od strani sedanjega odbora prav ponižno prosí, da imajo vsaki prvi četrtek v mesecu prosto vsi tisti učitelji, kateri se seje udeležé in sedajšnji okrajni šolski svét nam tega gotovo ne bude odrekel. Tedaj v novem letu pogumno naprej v delovanji za národni šolski napredek!

Ptuj, v dan 14. decembra 1882.

Odbor.

Iz Koperskega okraja. Včeraj so Koperski učiteljski pripravniki sè svojimi profesorji in pa nežna šolska mladina sè svojimi učitelji, kojim so se pridružili zastopniki gimnazije Koperske in raznih uradov, spremili k zasluženemu počitku staréka, koji se je rodil v dan 16. majnika 1794. leta na Tominskem. V šolo je hodil nekaj domá, a nekaj v Ljubljani, kjer mu je bil Vodnik učitelj in naš Koseski součenec. Radostjo se spominjam ganljivega prizora, ko sem pokazal pred tremi leti sivemu starčku Vodnikovo podobo. »Tak je bil Vodnik«, vsklikne, »zdi se mi, da ga gledam živega, da poslušam kakor nekđaj njegove nauke.« — Sedemnajstletnega mladenčca vzamejo v Napoleonovo vojsko, kjer je postal zdravniški pomočnik, a štiri leta pozneje pride v Koper, kjer je kot učitelj in potem voditelj Koperskih šol služboval celih 56 let — od l. 1817. do l. 1873.

Težko je povedati, a lahko si mislimo, koliko zalih cvetic je v pol stoletji kot vnet učitelj vsadil v nedolžna otroška srca, in koliko je kot voditelj koristil Koperskej šoli. Koprčani morali bi mu postaviti hvaležen spominek, kajti lahko rečem: Kolikor je Koperčanov od 20. do 70. leta, vse je pokojni Ivan naučil pisati, brati in računati.

Leta 1873. je šel v pokoj, ter je živel v Kopru mirno, tiho in zadovoljno do svoje lahke smrti v dan 10. dec. preteč. leta.

Dolžnosti svojega stanú pokojni Ivan ni samo poznal, temuč jih je tudi izpolnoval. A v Kopru mej znanimi rovarji je imel težko stališče. Ne bi se bil obranil, da bi ne bil učitelj v pravem pomenu besede. Ker je govoril in pisal francoski, nemški in italijanski jezik ravno tako dobro, kakor svojega materinega slovenskega, še marsikdo ni vedel, katere národnosti da je. Nemec ga je svoji, a Italijan svoji národnosti prišteval. Vender pa ni misliti, da je svojo pravo národnost zatajeval; samo izobešal je ravno ni. Rod njegov mu je vedno ljub in drag ostal. V dolgih 70. letih, kar je mej tuji živel, ni pozabil svojega materinega jezika, ter je vsako prilžnost z veseljem porabil, kjer se je mogel po domače razgovarjati. — Kako je bil vnet za svoj učiteljski stan, kaže tudi to, da je pred svojo smrtjo okoli 60 zvezkov iz svoje knjižnice daroval učiteljski knjižnici v Koperskem okraji. — Mnogo zanimivega in poučljivega bi se lahko pisalo o njem, toda za zdaj naj zadostuje te vrstice. — Naj njegov spomin in vzgled živi mej nami!

S Krasa. (Okrajna učiteljska konferenca v Sezani.) Obljubil sem Vam v privatnem sporočilu zadnjič, gospod urednik, da postanem z novim letom stalen sotrudnik Vašemu cenjenemu listu. Evo me izpolnujočega svojo obljubo!

Za danes naj Vam opišem okrajno učiteljsko konferenco, katero smo imeli Kraški učitelji v dan 20. t. m. v Sezani. Dnevni red bil je ta-le, in sicer v nemškem jeziku: 1. Bericht des k. k. Bezirksschulinspektors. 2. Zweck und Führung des Wochenbuches, poročá nadučitelj gospod

Benigar. 3. Praktische allseitige Behandlung des Lesestückes: »Bog je pravičen«, učilni poskus nadučitelja g. Antona Lebana. 4. Vorschläge bezüglich der im Schulbezirke einzuführenden Lehr- und Lesebücher, sowie sonstiger Lehrbehelfe, poroča nadučitelj g. Hrovatin. 5. Bericht der Bibliothekskommission, poročata nadučitelj gosp. Anton Leban in gosp. Hrovatin. 6. Wahl des ständigen Ausschusses. 7. Wahl der Bibliothekskommission.

Začetek konferenci je bil določen ob 10. uri zjutraj. Zbralo se je 35 učiteljev in učiteljic; mej temi tudi dva g. g. duhovnika. C. k. okrajni šolski nadzornik, g. Tomo Quantschnigg, učitelj na nemški deski šoli v Trstu, pričnè zbor s primernim slovenskim nagovorom. Zapisnikarja sta bila gospod Matej Kante, učitelj v Sežani, in g. Anton Koršič, učitelj v Komnu; v svojega namestnika določil je g. nadzornik g. Antona Lebana, nadučitelja v Komnu. — Okrajni nadzornik gospod Quantschnigg ogovori skupščino po slovenski, ter nam mej drugim pové tudi nekaj statistike naših Kraških šol. Enorazrednic je bilo na Krasu 22; ena (1) dvorazrednica in 2 četrterozrednici (v Sežani in Komnu); vkup torej 25 rednih šol; pomožnih šol je bilo 9, torej vseh vkup 34. Celodnevno se je poučevalo v 3. rednih šolah, poludnevno v 22. rednih šolah. Spričevalo učiteljske sposobnosti je imelo 15 učiteljev, spričevalo zrelosti 12; brez spričevala jih je bilo 8. Ena (1) učiteljica je imela spričevalo sposobnosti, zrelostno spričevalo so imele 4 učiteljice.

Gospod nadzornik pravi, da uraduje jedva od 1. aprila t. l., da torej nij mogel v tem kratkem času natanko presojati posameznih učiteljev. Vender nam pové nekaj splošnih opazek vsled svojega kratkega nadzorovanja. Hoja v šolo je tu pa tam še silno neredna. S primernim vplivom naj bi učitelji temu zabranovali. Žalibog, ne poučuje se povsod po učnih načrtih; kakeršno si bodi »okrajševanje« v tem obziru ne bi se smelo zgoditi »samooblastno«. Názorni nauk se v nekotih šolah zanemarija, in vender je neizmerno važen. Dalje prosi g. Quantschnigg, naj bi si vsi šolski voditelji skrbno spisovali uradne spise, ki so natanko predpisani v 33. §. šolskega in učnega reda; to pa naj se godi v spodobni obliki. Konečno nam prav živo poklada na srce, da naj se učitelji vedno dalje naobražujemo.

Ob 2. točki nam je poročevalec gospod Benigar čital svoj spis o namenu in spisovanji »tednika«, ter je nam dejansko pokazal, kako on spisuje »tednik«. G. Brščak, Štjajski učitelj, méni, da bi dobro bilo, da bi učitelj »tednik« za vse leto naprej spisal; dalje je nasvetoval nadučitelj Komenski, g. Anton Leban, naj bi učitelj v prazni predel zaznamoval, če véasih z učenci ponavlja ali pa če zaradi opravičenih šolskih zamud nij mogel namenjenega poučevati. Vender oba predloga padeta, ker g. Quantschnigg meni, da tednik naj obsega to, kar se je resnično zvršilo. Še nadalje je g. nadzornik prav o »tedniku« rekel, da je možno uže iz njega spoznati kakšen je učitelj, pa nam pové tudi, kako je možno izvedenemu nadzorniku priti na sled, če bi hotel kak učitelj »švindlati« s »tednikom«. Nasvèt g. Fr. Tomšič-a, učitelja v Nabrežini, naj bi bila v »tedniku« za vsak oddelek (enorazrednic) posebna stran odmenjena, se enoglasno vzprejme.

Potem g. nadzornik preide na 4. točko dnevnega reda. Poročevalec g. Hrovatin je obširneje govoril, kakšen bi moral biti dober »Abecednik«, ter je omenjal prednosti in nedostatke Miklošičeve »Začetnice« in Žumrovega »Abecednika«. Po daljni razpravi obveljá nasvèt gospoda Antona Lebana, da naj se najboljše, kar ima Žumer in Miklošič, strne, ter naj se tako rodi nov, izboren »Abecednik«, kar so tudi (pravi on) Štajerski učitelji predlagali. Ta nasvèt je v obče dopadal.

O drugem in tretjem berilu govori obširneje g. Janko Leban, učitelj v Lokvi. Glavne poteze iz njegovega govora bile so te-le: Dobro berilo naj bi imelo kratke sestavke, ki pa morajo biti pisani v pravilnej, gladko-tekočej, vzornej slovenščini. Vsak vé, koliko vpliva ima lahko-umevna dobra pesen na nežno otroško srce; vender naši berili, osobito tretje, imati predolge odstavke; govornik nahaja tu pa tam oblike, ki se iz strogo slovniškega stališča ne mogó odobravati. Primeroma mnogo, mnogo revneji je pesniški del III. berila. V dokaz kritizuje na strani 216. tretjega berila natisneno pesen »Špartanka«. Navlasti mu ne ugajajo ti-le verzi: »Branit' dom in venec svoj« — In prinese domov meč — Moj sin z vojne ne beží — ki sinovu more djati«. Govornik pravi, da je slovenska pesniška tehnika z Gregorčičem, s Stritarjem i. dr. tako napredovala, da se pesmi v tako nedostatnej obliki nikakor ne morejo in ne smejo trpeti v naših berilih. Vender bi se utegnile nekatere pomanjkljivosti lahko radikalno popraviti; za vzgled popravi sam navedene »šantave verze« v pesni »Špartanka«. Govornik pravi, da je prinašal »Vrtec« uže nekaj let prav izborne kratke sestavke, tudi večina pesmic bila je tem listu v dovršenej obliki. Naj bi se torej dotične cvetice presadile iz »Vrtca« v naša berila; — tudi imajo naši pesniki, kakor Gregorčič in drugi mnogo lepih poezij, ki bi dicitale naša berila. *)

*) Kakor slišimo, sestavljajo se uže v Ljubljani taka berila.

G. Janko Lebanovi predlogi bili so enoglasno vzprejeti. — Ker je mej tem užé poludan odzvonilo, šli smo h kosilu. V gostilni g. župana Rajmira Mohorčiča se nam je dobro postreglo. Pri obedu nas je kratkočasil mej Kraškimi učitelji novoustanovljeni »Kraški kvartet«. Želimo mu, da živi, raste in se razcvita! Ob 2. uri je bilo odločeno, da naj se konferenca nadaljuje. A predno odidemo zopet h konferenci, poprosi nadučitelj g. Anton Leban besede, ter z živo besedo nazdravlja g. nadzorniku: »Služboval sem«, pravi, »tudi nekaj let na Štajerskem, in imel sem do zdaj užé 6 nadzornikov; pa tako prijaznega, kolegijalnega moža, kakršen je Quantschnigg, do zdaj še nisem poznal«. Govornik želi, da bi nam Bog še mnogaja leta ohranil g. Quantschnigga kot Kraškega nadzornika v blagor in razcvit našega šolstva. G. nadzornik zahvaljuje se za izkazano mu čast in izražene simpatije, omenja, da mu, žalibog, razmere ne dovoljúj, da bi bil še dalje naš nadzornik, kajti vložil je že prošnjo, v kateri prosi, da bi ga oprostili nadzorniškega bremena. »Nadzoroval sem užé v več okrajih«, pravi g. Quantschnigg, »vender za šolo vneti zavedni Kraški učitelji bote mi ostali zmirom v lepem spominu, in srečnega se bodem štel, če se me bodete tudi vi, predragi moji kolegi, še kaj spominjali. Bog Vas živi!« Na to prebere g. Koršič neko »prošnjo« bralnega in podpornega društva v Gorici za kak majhen dar. Nabral je takoj nad 8 forintov, kar menda imenovanemu društvu prav pride. — Ura dve odbije; napotimo se tedaj nazaj v zbor, kjer je imel nadučitelj g. Anton Leban (3. točko dnevnega reda) praktično vsestransko obravnavo berilne vaje »Bog je pravičen« in sicer v 3. razredu. Obravnava je izpala še dobro z ozirom na to, da je g. A. Leban imel pred sabo nepoznane otroke, o kojih nij mogel vedeti, da li so užé prebavili vse ono gradivo, ki ga predpisujejo učni načrti v 3. razredu četverorazrednice. Pred kritiko omeni g. nadzornik, da nikakor ne sme dovoliti kake izjave, ki bi izvršitelja učnega poskusa žalila ali ne spadala k stvari. Sploh moram reči, da mi je ta izjava g. Quantschniggova dopadala, ker pod prejšnjim nadzornikom se je včasih prigodilo, da se je kritika ob takih prilikah celó pretirala. V obče moram gospoda Quantschnigga pohvalno omeniti kot taktnega pedagogičnega strokovnjaka, ki se strogo postav drži in ne dovoli najmanjše stvarce, ki bi jim bila nasprotna. To je jasno dokazal tudi kot voditelj te konference. Nekemu učitelju je bil takoj besedo prestrigel, ker je rabil nepristojne izraze. Kot kritikar je pri tej točki kazal se nadzornik sam, ki nam je dajal dobre pedagogične mgljaje na podlogi svoje izborne strokovnjaške izurjenosti.

Potem sta poročala nadučitelja g. Josip Hrovatin in g. Anton Leban o naši knjižnici. Iz pojasnil, ki jih je dajal osebito g. nadzornik na to stran, bilo je uvidno, da je bila biblioteka pod prejšnjim nadzornikom zanemarjena. Gospod Quantschnigg-ova je zasluga, da je stvar uravnal. Naročil je za učiteljsko knjižnico imenitna in draga pedagogična dela, ker knjige po 30 kr., kakršne je prejšnji nadzornik uvajal, lahko si vsak učitelj sam kupi. »Take knjige«, pravi g. Quantschnigg, »spadajo v okrajno učit. bukvarnico, kojih si učitelj zbog skromne svoje plače ne more sam omisliti«. Pové dalje, da je iz štedljivosti zavrgel naročevanje »Sole« v tolikih iztisih; pri tem prištedjeni denar bode se obračal v nakup knjig in pedagog. časopisov, ki so boljši od »Sole«. »Beletristični listi pa« — pravi g. Quantschnigg — »ne spadajo v tako knjižnico; zato jih nij smel dovoliti«. Vzprejme se predlog konference, da naj se za bukvarnico naročé Bleiweisova slovenska dela kakor tudi »Učit. Tovariš«. Na predlog gospoda Kante-ta, učitelja v Sezani, naroči se naša knjižnica tudi na »Hrvatski književni zbor«. Predlog g. Hrovatina, naj noben učitelj izposojenih knjig ne obdrži več kot $\frac{1}{4}$ leta, obveljá. — Na predlog Hrovatinov se v stalni odbor voli 5 udov, in sicer bili so voljeni ti-le gospodje: M. Kante, učitelj v Sezani, gđc. Kristina Kacafurova, učiteljica v Sezani, Leban Anton, nadučitelj v Komnu, Fran Tomšič, učitelj v Nabrežini in Trampuž, učitelj v Kostanjevici. — V knjižniško komisijo je bilo voljenih tudi 5 udov, in sicer: gg. Hrovatin, Kante, Benigar, Tomšič in Anton Leban.

Proti 6. uri zvečer sklene g. nadzornik zborovanje povabivši nas, naj trikrat zakličemo »živio« presvetlemu našemu cesarju, pospešitelju šolstva, kar se je navdušeno storilo. Poslednjič zbor zapoje »cesarsko pesen«, in konferenca je minula. Vsem nam bode ta dan ostal v spominu, posebno pa ne bomo pozabili našega ljubeznivega, vrliga nadzornika, ki vé po vrednosti ceniti zasluge svojih podložnikov.

S Krasa se nam piše: V dan 18. dec. preteč. l. bil je pri seji okrajnega šolskega sveta dekorovan nadučitelj Komenski, g. Anton Leban, kateri radi skromnosti svoje nij hotel, da mu javno podelijo srebrni križec s krono, ki ga je 33letnemu možu cesar podelil v priznanje njegovih zaslug za šolstvo.

Iz Gorice. Gospod dr. Ivan Flapp, profesor cerkvene zgodovine in cerkvenega prava na tukajšnjem bogoslovskem učilišči, imenovan je od Nj. Veličanstva presvetlega cesarja udom deželnega šolskega sveta Goriškega za nadaljni čas tekoče šestletne dobe.